

Studieplan

Om alkoholens roll i krig och folkhälsans betydelse för fred

Den här studiecirkeln utgår ifrån "När man är full är det inte så läskigt att dö - om alkoholens roll i krig och folkhälsans betydelse för fred" - en rapport från Tankesmedjan Nocturum, utgiven 2024.

Tankesmedjan Nocturum har som mål att utforska nya perspektiv på alkoholfrågan. Med rapporten vill vi skapa underlag för diskussion och synliggöra vilka intressen, strukturer, normer och traditioner som påverkar vilken roll alkohol, alkohollagen och berusning har och har haft både innan, under och efter krig och konflikt.

Rapporten handlar inte bara om alkohol och krig, den handlar också om folkhälsa och fred. En god folkhälsa, ett jämlikt och jämställt samhälle är en förutsättning för att bevara och främja fred - men hur når vi dit?

Studiecirkel - så fungerar det

Studiecirkeln är en demokratisk arbetsform där deltagarna tillsammans lär sig mer om ett ämne de är intresserade av. Genom samtal och reflektion ökar gruppens samlade kunskap. Frågeställningarna är tänkta att stimulera till samtal, men naturligtvis kan ni välja frågor som kommer upp i gruppen.

För att räknas som studiecirkel behöver ni:

- vara minst tre deltagare, inklusive ledaren. Varje deltagare deltar vid minst tre träffar och minst en av de tre första träffarna;
- träffas minst tre gånger och totalt minst nio studietimmar;
- träffas minst en och max fyra studietimmar per gång, en studietimme är 45 min; ha en plan för hur ni ska genomföra er cirkel och sträva mot att tillsammans nå gemensamma mål.

Cirkelledarens roll

Varje studiecirkel har en cirkelledare, precis som i alla grupper är det bra med någon som ger stadga åt arbetet. Du som cirkelledare behöver inte ha någon speciell bakgrund eller speciella förkunskaper. Du håller kontakten med NBV och har extra ansvar för att hålla ihop gruppen.

En annan viktig uppgift för cirkelledaren är att vara uppmärksam på att olika synpunkter kommer fram och att alla kommer till tals. När en grupp samlas för att söka nya kunskaper bör alla känna att de synpunkter man har tas tillvara och att de frågor man har kommer upp i gruppen. En del grupper fungerar nästan "av sig själva", men många grupper kan behöva stöd för att samtalen ska komma framåt och för att inte några ska dominera.

Träff 1

Denna träff baseras på:

- Kapitel 1: Alkohol och krig – en historisk symbios – om krigsindustri, patriotism och alkohol som politiskt styrmedel

Samtala och reflektera - välj ett antal frågor och diskutera.

1. Finns det ord eller begrepp i texterna som är svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp?
2. Hur tror ni att samhället skulle se ut, både då och nu, om ingen hade kämpat för hälsa, demokrati och mot alkoholens negativa effekter? Varför tror ni att det var just nykterhetsrörelsen och kvinnorörelsen som var med och drev på den demokratiska utvecklingen?
3. I texten beskrivs hur länders syn på alkohol i krig och konflikter har förändrats över tid. Varför skiljer det sig mellan länder och vem påverkar opinionen? Tror ni att inställningen till alkohol och krig kommer att fortsätta att förändras i framtiden?
4. Alkoholens roll i krig och konflikter kopplas ofta till begreppet moral, där drickandet ibland ses som "bra för moralen" och ibland som "skadligt för moralen". Varför tror ni att det är så? Vad betyder moral i krig och konflikter, och vad betyder moral för er personligen?
5. Vilken påverkan tror ni att kampanjer som de i USA (och som visas i texten) hade på befolkningen? Hur påverkas ni själva av sådana kampanjer? Har bilderna fler budskap än att uppmana till att konsumera eller inte konsumera alkohol?
6. Bryggerier och fabriker som tillverkar alkohol har setts som en viktig del av vissa länders krigsindustri, både genom att finansiera konflikter ekonomiskt via skatter och genom att leverera en del av produktionen till militären. Varför tror ni att denna koppling finns? Finns det andra industrier som haft en liknande roll?
7. Att koppla ihop alkoholskatt med främjandet av försvaret har förekommit vid flera tillfällen i historien och än idag, även i Sverige. Vad är era tankar kring det?

Träff 2

Denna träff baseras på:

- Kapitel 2: Soldaten, våldet och alkoholen – om alkoholens roll inom militären, maskulinitetsnormer och aggression
- Kapitel 3: Alla runt om – om hur civilbefolkning, familjer, kvinnor och barn drabbas

Samtala och reflektera - välj ett antal frågor och diskutera

1. Finns det ord eller begrepp i texterna som är svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp?

2. Talesättet i Vietnam, "en man utan alkohol är som en flagga utan vind," speglar idén om att alkohol och manlighet hör ihop. Vad tänker ni om den kopplingen? Hur märks det i så fall i olika kulturer idag? Finns det trender eller rörelser som utmanar denna syn i vår tid?

3. I genomgången av alkoholens roll i Rysslands krig genom historien och även idag beskrivs hur alkoholen varit en del av den ryska kulturen och deras krigshistoria. Vad tänker ni om sambandet mellan kultur och alkoholkonsumtion i krig? Hur påverkar det samhällets syn på konflikter och våld?

4. I djupdykningen kring alkoholens roll i Rysslands invasionskrig i Ukraina beskrivs hur alkoholen gått som en röd tråd genom den ryska kulturen och de krig som Ryssland varit involverade i. Vilka är era reflektioner efter att läst om det?

5. I intervjun om det svenska försvaret nämns en förändrad alkoholkultur med nolltolerans, samtidigt som alkoholkulturen vid utlandstjänst ses som en stor risk. Vad tror ni att Sveriges NATO-inträde kan innebära för utmaningar kring alkohol och nolltoleransen?

Träff 3

Denna träff baseras på

- Kapitel 4: Efter kriget – om utmaningar inom post-konflikt, folkhälsa och trauma
- Kapitel 5: Alkoholindustrin – om industrins strategier och ökad konsumtion
- Reflektioner från organisationerna IKFF och Movendi

Samtala och reflektera - välj ett antal frågor och diskutera

1. Finns det ord eller begrepp i texterna som är svåra att förstå? Är det något ni behöver kolla upp?
2. I genomgången av våldets tystnad och Ukraina lyfts fram hur kvinnor och barn drabbas av våld under och efter konflikter. Hur påverkar idéer om lojalitet och könsroller kvinnors säkerhet och frihet i krig? Vad kan göras för att förbättra deras situation?
3. Vad tycker ni om jämförelsen mellan barnsoldater som utnyttjas i krig och barn som i svenska gäng används för våldsbrott? Hur påverkar berusning och tillgången till alkohol och droger deras vilja att delta i våldsbrott eller deras förmåga att komma ur kriminalitet?
4. Vad tänker ni om hur trauman kan påverka flera generationer? Är samhället tillräckligt förberett för att hantera detta? Hur kan vi öka kunskapen om sambanden mellan trauman och beroende?
5. I avsnittet om alkoholindustrins roll i krig och konflikter nämns hur alkoholföretag engagerar sig i olika projekt som bidrar till samhällsutveckling – som idrottsverksamhet eller vattentillgång. Vad tycker ni om det? Hur skulle ni bemöta argument om att det endast är något positivt?
6. Alkoholindustrin försöker ofta påverka lagar och regler i länder som befinner sig i post-konflikt och återuppbyggnad av landet.. Vilka konsekvenser kan det få på kort och lång sikt?
7. "Fred är inte bara ett avlägset mål som vi söker, utan ett medel med vilket vi når målet." Reflektera kring på vilket sätt en god folkhälsa kan främja och bevara fred?

Bonusfrågor som passar till reflektionerna från IKFF och Movendi:

- Vad tänker ni kring den historiska kopplingen mellan nykterhetsrörelsen och fredsrörelsen? Vilka kopplingar finns mellan frågorna idag?
- Varför är alkoholindustrin extra långsam att lämna en konfliktzon och extra snabb att etablera sig?